

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 4.4.2022 (VN/11443/2021-STM-86)

HAK; Häätäkeskuslaitoksen lausunto esteettömyyttä koskevista asetusluonnoksista

Velvoite esteettömyyteen

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa kolmesta asetuksesta, jotka liittyvät parlamentin ja neuvoston direktiiviin tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EU) 2019/882 (jäljempänä esteettömyysdirektiivi) ja sen toimeenpanoon Suomessa.

Asetuksilla toteutetaan esteettömyysdirektiivin edellyttämä kansallinen sääntely valikoiduille tuotteille ja palveluille asetetuille saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksille.

Esteettömyysdirektiivin ja sen perusteella annettavan kansallisen sääntelyn tavoitteena on poistaa ja ehkäistä esteet, joita tiettyjen esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaalle liikkuvuudelle aiheutuu jäsenvaltioiden erilaisista esteettömyysvaatimuksista. Lisäksi kun tuotteista ja palveluista tehdään esteettömämpiä, yhteiskunnasta tulee osallistavampi ja vammaisten henkilöiden itsenäinen elämä helpottuu.

Esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluu myös hätäkeskuspalvelut. Tämä on luonnollista, koska hätätilanteen sattuessa hätäkeskuspalvelut tulee olla mahdollisimman monen käytettävissä, mukaan lukien henkilöt, joilla on rajoitteita kommunikoinnissa.

Nyt puheena olevat asetukset liittyvät Hallituksen esitykseen eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Kyseinen HE esittää muutettavaksi useita lakeja, joista yksi on laki hätäkeskustoiminnasta (692/2010, jäljempänä esitetty lain muutos eHÄL).

Vaikutus hätäkeskuspalveluihin ja Häätäkeskuslaitoksen viestintään

Esitetyistä asetuksista erityisesti valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille (jäljempänä eAEst) liittyy hätäkeskuspalveluihin. Asetus säädettäisiin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014, jäljempänä eSVPL) 194 b §:n ja 194 h §:n nojalla, jotka esitetään lisättäväksi ko. lakiin.

Hätäkeskuslaitoksen on annettava tietoa palvelun toiminnasta ja, jos palveluun tarjoamiseen käytetään tuotteita (esim. 112 Suomi), annettava tietoa siitä, miten tuotteet liittyvät palveluun, millaiset

esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa (eSVPL 194b § 2. momentti). Esteettömyysvaatimukset velvoittavat siis toimimaan jo etukäteen, ennen varsinaisen palvelun antamista. Tämä tuo toimimisveloitteen viraston ulkoiseen viestintään.

HäL:iin esitetään lisättäväksi 10a ja 10b §:t. Lisäksi eHäL:n voimaantulon osalta säädetään, että yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava lain 10 a §:n mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä. Nykyisen lain 13 b ja 25a §:t esitetään poistettavaksi, koska jatkossa hätätekstiviestin käyttö ei edellytä ennakkorekisteröintiä. Hätätekstiviestin käyttäjärekisterissä olevat tiedot onkin poistettava vuoden kuluessa lain muutosten voimaantulosta.

eHäL:n 10a §:ssä säädetään hätäilmoituksen tekemisen tavasta. Pykälän 1. momentti antaa oikeuden tehdä ja veloitteen vastata joko puheella tai tekstillä. Valinnan hätäilmoituksen tekemisen tavasta näiden välillä tekee hätäilmoituksen tekijä. Tämä on vielä selkeyden vuoksi todettu pykälän 2. momentissa.

Ko. pykälän 1. momentin mukaan Häätäkeskuslaitos voi vastata myös hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Häätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Kohta mahdollistaa vastaamisen tapojen kehittämisen tarvetta vastaavaksi. Tästä säädetäisiin 3. momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Näiden muiden vastaustapojen osalta 2. momentissa tuodaan erikseen esille videokuvan käytön vaatimukset. Tämä siitä syystä, että esteettömyysdirektiivissä asetetaan vastaavat vaatimukset.

Kun hätäilmoitukseen vastataan puheella tai tekstillä, on täytettävä esteettömyysvaatimukset. Esteettömyysvaatimuksista säädetään hätäkeskuspalveluiden osalta eSVPL:n 22a luvussa, eHäL:n 10a §:ssä sekä puheena olevassa eAEst:ssä. ESVPL tuo esiin yleiset esteettömyysvaatimukset, eHäL hätäilmoituksen tekijän oikeudet hätäilmoituksen tekemisen tavasta (samalla Häätäkeskuslaitokselle veloitte vastata tällaisiin hätäilmoituksiin) ja eAEst mitä tarkempia teknisiä vaatimuksia kommunikointi hätäilmoituksen tekijän kanssa tulee täyttää, jotta se olisi eSVPL 22a luvun mukaisesti esteetöntä.

Asetuksessa tuodaan varsin seikkaperäisesti esiin em. vaatimukset. Yksityiskohtaisuus on perusteltua, jotta kansallisten lakien toimeenpanolle saadaan selkeä lähtökohta. Tällöin voidaan myös kartoittaa muutostarpeet sekä arvioida niiden vaatima taloudellinen panostus.

Asetuksen keskeinen periaate on monimuotoisuus. Monimuotoisuus tarkoittaa, että palvelu on annettava useammalla kuin yhdellä tavalla. Esimerkiksi jos palvelu perustuu kuuloon, jota puhelimella tehdyn hätäilmoituksen käsittely lähtökohtaisesti on, on oltava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä kuulokykyä. Mikäli palvelu edellyttää manuaalista

toimintaa, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka ansiosta käyttäjät voivat käyttää tuotetta vaihtoehtoisilla tavoilla, jotka eivät edellytä hienomotoriikkaa tai käsivoimia eivätkä useamman kuin yhden hallintatoiminnon käyttöä samanaikaisesti.

Palvelusta tiedottaminen edellyttää monimuotoisuuden lisäksi ymmärrettävyyttä. Tiedot on esitettävä ymmärrettävässä muodossa ja tavoilla, jotka käyttäjät voivat havaita. Tiedot on esitettävä käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajeja ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä.

Hätäkeskuslaitoksen johtaja

Taito Vainio

Johtaja, hallinto-osasto

Teemu Lehti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Hätäkeskuslaitos 18.05.2022 klo 17:59. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

kirjaamo.stm@gov.fi